

УДК 332.1:338.49

РОЛЬ ТА МІСЦЕ РИНКОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ В АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДАХ ВЛАДИ

Зінченко О.А., ст. викладач (ДонІЗТ)

Стаття присвячена аналізу ролі ринкової інформаційної інфраструктури в розробці і реалізації антикризової політики на регіональному рівні. Комплексно досліджено особливості розвитку ринкової інформаційної інфраструктури, її вплив на активізацію зусиль регіональних органів влади в подоланні наслідків кризи. Розроблено рекомендації щодо ефективного використання ринкової інформаційної інфраструктури регіону в антикризових заходах влади.

Ключові слова: регіон, криза, інформаційна інфраструктура, антикризова політика.

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Новий етап розвитку суспільних відносин у третьому тисячолітті ознаменувався цілим спектром кризових явищ ресурсного, фінансового, соціального, екологічного характеру, які, в свою чергу, зумовили глобальну кризу економічних відносин кінця 2008-2009 років. Різкий економічний спад в планетарному масштабі став причиною таких соціальних проблем, як масове безробіття та зниження рівня життя населення. Криза стала серйозним випробуванням для всіх без винятку національних економічних систем, однак особливо гостро вона позначилася на країнах з молодою ринковою економікою, таких, як Україна. Деструктивний характер розвитку планетарного процесу відтворення на сучасному етапі посилюється хронічним дефіцитом фінансових ресурсів, слабкістю банківської системи, низькою ефективністю державного регулювання, високим ступенем корупції та іншими негативними факторами, що притаманні для економічної та суспільно-політичної систем нашої держави. За таких умов актуальним є пошук внутрішніх резервів розвитку національної економіки, їх ефективніше використання в кризових умовах господарювання.

Одним із таких резервів є ринковий потенціал регіонального розвитку. Саме від ефективної організації та функціонування регіональних ринкових структур залежить залучення в економічний оборот додаткових, ще незадіяних ресурсів, розвиток соціального капіталу, і на цій основі формування дійових заходів подолання економічної кризи. Однак розвиток продуктивних ринкових відносин в умовах кризи неможливий без дієвої інформаційної підтримки, яку, в свою чергу здатна надати дієва інформаційна інфраструктура. Саме від ступеню розвитку ринкової інформаційної інфраструктури залежить ступінь інформованості

учасників ринку про стан, тенденції та структурні коливання на ньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню подолання кризових явищ в нашій державі присвячено багато наукових досліджень. Особливий інтерес викликають праці таких вчених, як В.М. Геєць, М.З. Згуровський, Я.А. Жаліло, І.П. Макаренко, В.І. Мунтіян та ін. В роботах цих авторів на основі аналізу теоретичних розробок провідних вчених як минулих століть, так і сучасності, а також прикладних проблем розвитку світової економіки на сучасному етапі, було визначено передумови світової кризи [4,5,6], досліджено її специфіку в умовах української економіки [1,3], визначено пріоритетні напрями національної антикризової політики [1,4] тощо. Однак в сучасних наукових дискусіях навколо питань боротьби з економічною кризою її регіональний аспект майже не обговорюється, проте він має велике значення, оскільки саме на регіональному рівні практично реалізуються антикризові заходи, оцінюється їх ефективність та формується потенціал протидії кризи.

Невирішені частини загальної проблеми. Регіональний аспект подолання економічної кризи передбачає ефективне використання ринкового потенціалу регіону. Компонентами ринкового потенціалу регіону є: рівень розвитку регіональних ринків; розвиненість форм господарювання; природнокліматичне середовище; рівень концентрації, спеціалізації і кооперації господарської діяльності; рівень розвитку соціального капіталу; рівень розвитку підприємництва та розвиненість ринкової інфраструктури [10, с. 86]. Останній компонент ринкового потенціалу, на думку автора, набуває виняткового значення в умовах кризи, оскільки формує інституційне забезпечення антикризових дій. Від ступеню розвитку ринкової інфраструктури, а саме її інформаційної складової, залежить узгодженість антикризових заходів, їх

своєчасність та можливості застосування в ринкових умовах функціонування економіки регіону.

Мета статті. За таких умов актуальним є дослідження ролі та особливостей розвитку ринкової інформаційної інфраструктури регіону в умовах протидії економічній кризі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для сприяння ефективному функціонуванню регіональної економіки і забезпечення учасників ринкових відносин оперативними і достовірними відомостями необхідний відповідний набір інститутів інформаційної інфраструктури. Інформаційна інфраструктура є одним з найважливіших факторів, що створюють умови для реформування і становлення регіональних ринків. Виняткова її роль в період кризи, оскільки відсутність в такій ситуації оперативної ринкової інформації ускладнює своєчасне реагування учасників ринку на коливання ринкової кон'юнктури та на структурні зміни в економіці. Це, в свою чергу, перешкоджає формуванню та продуктивному функціонуванню конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів. Виробники і споживачі продукції та послуг не мають можливостей маневрування при виборі ціни, місця і часу для купівлі-продажу.

Не мають в своєму розпорядженні інформації про тенденції і динаміку внутрішнього і зовнішнього ринків регіону як виробники, так і органи державного управління. Не будучи добре інформованими, вони намагаються впровадити антикризові дії, які не відповідають реальним вимогам ситуації.

Тому значної актуальності набуває розробка регіональної антикризової програми, в рамках якої б передбачалася ефективна інформаційна взаємодія між учасниками ринкових відносин. Така програма повинна виявити основні пріоритетні напрями розвитку економіки в період кризи – місця докладання основних зусиль і концентрації фінансових, матеріальних, і, що не менш важливо, інформаційних ресурсів розвитку регіону. Фактично йдеться про те, щоб виявити «точки зростання», здатні запрацювати в умовах кризи. Логіка такого розвитку описана теорією точок зростання Ф. Перру.

Згідно цієї теорії економічні одиниці, які займають домінуюче положення на ринку, володіють «ефектом залучення», тобто вони здатні заставити інші економічні одиниці рухатись в тому ж самому напрямі. Перру розглядав під економічними одиницями не тільки фірми, а і цілі галузі економіки, сфери діяльності і навіть цілі територіальні структури. При цьому зростання відбувається не рівномірно по всій економіці, а в окремих точках, що називаються «полюсами зростання». Імпульси економічного зростання, які починаються в полюсі, розповсюджуються на периферію за допомогою ефекту залучення, що спричиняє виникнення «зони розвитку» [9, с.23].

Використовуючи термінологію Ф. Перру, такими «полюсами зростання» на регіональному

рівні можуть бути пріоритетні галузі економіки регіону (наприклад, галузі високотехнологічне виробництва, галузі, спрямовані на імпортозаміщення тощо), так і окремі підприємства, які ефективно реалізують антикризові програми. При чому такі програми повинні спрямовуватись не на тимчасові заходи вирішення поточних проблем (навіть якщо вони є успішними), а на використання принципів нових методів управління, заснованих на нових технологіях та мобілізації наявних ресурсів. Завдяки ефекту залучення ці підприємства матимуть змогу передавати свій позитивний досвід іншим економічним суб'єктам. Так створюватиметься «зона розвитку», яка прогресуватиме в подоланні кризових явищ та сприятиме виходу регіону з кризи.

Щодо «ефекту залучення», то він матиме місце тільки за умови розвиненої інформаційної інфраструктури ринку. Оскільки так звані «полюси зростання» – підприємства, галузі, території – це окремі інститути, вони є «матеріальними носіями» ринкових відносин, однак свою активну функцію в процесі регіонального розвитку вони можуть виконувати тільки за умови ефективної циркуляції інформаційних потоків між ними. Такі потоки забезпечує інформаційна інфраструктура ринку, основними елементами якої є інформаційні мережі, електронна комерція, телекомунікації, а також інститути, що забезпечують необхідною інформацією (ЗМІ, бібліотеки, інформаційно-аналітичні агенції, науково-дослідницькі інститути, інформаційний бізнес тощо) [7, с.46].

Особливе значення при цьому набуває регіональна інформатизація, під якою слід розуміти широкомасштабне використання інформаційних комунікацій у всіх сферах господарської діяльності економічних суб'єктів регіону. Однак в розвитку регіональної інформатизації існує ряд істотних проблем, які особливо актуальні в період кризи. Так за даними статистики, на сьогоднішній день в Донецькому регіоні найбільш активно впроваджують інформаційні технології в свою діяльність підприємства торгівлі і надання послуг, менш активними, однак за останній час прогресуючими в цій сфері, є промислові підприємства. Так більше всього персональної обчислювальної техніки зосереджено на підприємствах торгівлі та надання послуг (близько 35 % загальної кількості), промислових підприємствах (близько 20 % загальної кількості), в органах державного управління (близько 10 % загальної кількості). Низькі показники інформатизації підприємств та організацій культури, охорони здоров'я, соціального захисту, управління житлово-комунальним господарством (у сукупності – до 10 % загальної кількості) [8, с.7]. Таким чином, спостерігається дисбаланс в інформаційному розвитку різних сфер економіки регіону, що ускладнює інформаційний обмін між різними суб'єктами економічної діяльності.

Спостерігається територіальна нерівномірність інформатизації в середині регіону. Більш активно інформатизаційні процеси здійснюються в густонаселених пунктах з розвинутою виробничою та транспортною інфраструктурою. Так, за даними Головного управління статистики у Донецькій області за 2008р., найбільша кількість підприємств регіону, які мають на балансі ЕОМ, зосереджені у місті Донецьк (45 % від загальної кількості), а також у містах Маріуполь (11%), Макіївка (6 %), Горлівка (5 %) [8, с.7].

Інформаційна нерівномірність розвитку регіонів спостерігається і на загальнодержавному рівні. Так, за даними статистики за 2008р., найбільша кількість комп'ютеризованих суб'єктів господарської діяльності зосереджені у місті Києві (20,8 % від загальної кількості), а також у Донецькій (8,49 %), Харківській (7,4 %) та Дніпропетровській (7,29%) областях, найменша – у місті Севастополі (0,23 %), Тернопільській (1,22 %), Чернівецькій (1,33 %) та Кіровоградській (1,38 %) областях. Щодо показника кількості активних користувачів мережі Інтернет, то лідерами тут також є місто Київ (59,33 % від всієї кількості користувачів), Дніпропетровська (5,52 %), Донецька (5,13 %), Харківська (4,61 %), а також Одеська (6,52 %) та Львівська (3,51 %) області. Ці ж області лідирують і за показниками розвитку електронної комерції та інформатизації регіональних органів влади. В інших регіонах ці процеси протікають із значним відставанням [2]. Така ситуація є негативною, бо струмує формування єдиного національного інформаційного простору, в рамках якого активно розвиватиметься інформаційна інфраструктура ринку як каталізатор «ефекту залучення».

Тому для подолання нерівномірності в інформаційному розвитку в рамках реалізації регіональної антикризової програми необхідно стимулювати інтенсифікацію інформаційних контактів між суб'єктами ринкових відносин регіону, підвищення доступності інформаційних ресурсів, активізацію інформаційного ринку, безперешкодне використання можливостей глобальної, національних та регіональних мереж, а також інтеграцію регіональної інформаційної інфраструктур в національний інформаційний простір.

Висновки та пропозиції. Розвиток ринкової інформаційної інфраструктури сприятиме продуктивному використанню регіональних інформаційних ресурсів, формуватиме ефективний взаємозв'язок між учасниками ринкових відносин, і, таким чином, стимулюватиме активізацію зусиль різних економічних агентів в подоланні наслідків кризи.

Однак ці процеси повинні проходити за певних умов, до яких, перед усім, слід віднести виважену антикризову політику регіональних органів влади, яка б втілювалась в антикризовій програмі. В рамках реалізації цієї програми варто запропонувати

створення регіонального антикризового центру, який буде спрямовувати процеси розвитку інформаційної інфраструктури та забезпечуватиме необхідну інформаційну підтримку економічним суб'єктам регіону.

В регіональному антикризовому центрі повинні бути представлені головні суб'єкти територіального господарського комплексу: регіональні органи влади, союзи підприємців, науково-дослідні заклади, професійні спілки та торгово-промислові палати. Економічна криза показала доцільність підключення до них ще й представників банківського бізнесу. Необхідно залучити місцеву наукову еліту у якості економічних радників. Тільки спільні зусилля здатні забезпечити оптимізацію структури регіональної економіки, налагодження господарчих механізмів, розвиток інвестиційно-інноваційних процесів і на їх основі вихід економіки з кризи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гець В.М. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи / В.М. Гець. - // Економіка України: Політико-економічний журнал Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерства фінансів України та Національної академії наук України. - 2009. - № 2(567). - С. 5-23.
2. Доповідь Кабінету Міністрів України Верховній Раді України «Про стан та перспективи розвитку інформатизації в Україні за 2008 р.» // www.dki.gov.ua/article/show/alias
3. Жаліло Я. А. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи: [монографія] / - Я.А. Жаліло, О.С. Бабанін, Я. В. Белінська та ін. / за заг. ред. Я. А. Жаліла. - К.: НІСД, 2009. - 142 с.
4. Згуровський М.З. Болісне одужання через кризу / М.З. Згуровський // Дзеркало тижня - № 47 (726) – 13-19 грудня 2008. – С. 10-15
5. Макаренко І.П. Экономические кризисы: инструменты прогноза / И.П. Макаренко // Антикризисный менеджмент - №8 – 2003. - С. 8-14.
6. Мунтян В. Причини і сценарії розвитку світової кризи: український погляд / В. Мунтян // http://www.harvard-bssp.org/bssp_rus/publications/230
7. Пономаренко Н.Ш., Фінагіна О.В. Особливості розвитку інформаційного ринку: [монографія] / Н.Ш. Пономаренко, О.В. Фінагіна НАН України; Ін-т економіко-правових досліджень. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2006. – 194 с.
8. Статистичний бюлетень Стан і розвиток інформатизації у Донецькій області за 2008 рік. / за ред. О.Ю. Зеленого; Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Донецькій області. – Донецьк, 2009. – 16 с.

9. Тарушкин А.Ю. Институциональная экономика: [учебное пособие] / А.Ю. Тарушкин. – СПб.: Питер, 2004. – 368 с.

10. Фінагіна О.В. Ринкова трансформація в регіоні: особливості розвитку та

діагностування: [монографія] / О.В. Фінагіна НАН України; Ін-т економіко-правових досліджень. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 228 с.

Аннотація. Стаття посвячена аналізу ролі риночної інформаційної інфраструктури в розробці і реалізації антикризисної політики на регіональному рівні. Комплексно досліджено особливості розвитку риночної інформаційної інфраструктури, її вплив на активізацію зусиль регіональних органів влади в подоланні наслідків кризи. Розроблені рекомендації щодо ефективного використання риночної інформаційної інфраструктури регіону в антикризисних заходах влади.

Ключові слова: регіон, криза, інформаційна інфраструктура, антикризисна політика.

Summary. The article is devoted to the analysis of role of market informative infrastructure in anti-crisis policy at regional level. It reviews the main features of market informative infrastructure development, its influence on activation of regional organs of power efforts in overcoming of consequences of crisis. In conclusion the article gives some recommendations about the effective use of regional market informative infrastructure in the context of anti-crisis policy.

Keywords: regional, crisis, informative infrastructure, anti-crisis policy.

*Рецензент д.е.н., професор ДонІЗТ Фінагіна О.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 331.108

СПРЯМУВАННЯ ВИТРАТ НА РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

*Колосок В.М., к.е.н., доцент,
Алістаєва А.В. аспірант (Приазовський державний технічний університет)*

У статті розглянуто та узагальнено витрати щодо розвитку персоналу на підприємства. На основі їх детального вивчення запропонована структуризація та класифікація за відмінними ознаками витрат на розвиток персоналу промислового підприємства. Здійснено розподіл витрат на розвиток персоналу за обов'язковими та необов'язковими платежами з виділенням напрямків реалізації цих витрат, їх видів та джерел фінансування.

Ключові слова: розвиток персоналу підприємства, класифікація витрат, ознаки класифікації, напрямки витрат

Постановка проблеми. В умовах сучасної економіки найбільш вагомим резервом зростання економічних показників діяльності підприємства, а в остаточному підсумку і його ринкової цінності, виступає зростання вартості і підвищення ефективності використання людського капіталу. З таких позицій, розвиток персоналу стає одним із найважливіших напрямів раціонального

функціонування будь-якої організації та забезпечення її конкурентної позиції на ринку.

Розвиток працівника як частини соціуму, яка володіє свідомістю (розумом), відбувається на основі проведення підприємством заходів з удосконалення внутрішньої (внутрішній розвиток персоналу підприємства) та зовнішньої середовища підприємства (зовнішній розвиток персоналу підприємства). Таке удосконалення відбувається за